

PLANBESKRIVNING

DETALJPLAN för Bäckenumrådet,
kvarteret Snickaren, Målaren, Ritaren, Fjällgåsen,
Fjällripan m.fl.

Innehållsförteckning

PLANENS SYFTE OCH HUVUDDRAG	3
BAKGRUND.....	4
FÖRENLIGHET MED 3, 4 OCH 5 KAP. MILJÖBALKEN	5
KAPITEL 3 OCH 4	5
KAPITEL 5	6
PLANDATA	7
TIDIGARE STÄLLNINGSTAGANDE	8
ÖVERSIKTLIGA PLANER.....	8
DETALJPLANER OCH OMRÅDESBESTÄMMELSER.....	8
SAMARBETSAVTAL.....	10
MILJÖVILLKOR.....	11
MILJÖTILLSTÅND	11
AVVECKLINGSPLAN	12
KOMMUNALA BESLUT I ÖVRIGT	13
UNDERSÖKNING OM MILJÖPÅVERKAN OCH MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING	13
FÖRUTSÄTTNINGAR OCH FÖRÄNDRINGAR	20
SOCIALA ASPEKTER	20
LIVS- OCH UTEMILJÖER.....	20
NATUR OCH MARKFÖRHÅLLANDEN	22
BOSTÄDER OCH VERKSAMHETER	26
TRANSPORTER.....	28
TEKNISK FÖRSÖRJNING.....	29
RISKER OCH STÖRNINGAR.....	31
GENOMFÖRANDEFRÅGOR	34
ORGANISATORISKA FRÅGOR	34
EKONOMISKA FRÅGOR	35
FASTIGHETSÄTTSLIGA FRÅGOR OCH KONSEKVENSER	36
KONSEKVENSER AV PLANENS GENOMFÖRANDE	37
ALLMÄNNA OCH ENSKILDA INTRESSEN	37
KOMMUNENS HÅLLBARHETSMÅL OCH STRATEGIER	37
REFERENSER	39
BILAGOR	39
MEDVERKANDE.....	39

PLANHANDLINGAR

I detaljplanen ingår följande handlingar:

- Plankarta med bestämmelser
- Planbeskrivning
- Miljökonsekvensbeskrivning
- Fastighetsförteckning

Övriga handlingar:

- Grundkarta
- Översiktskarta

Av ovanstående handlingar är det endast plankarta med bestämmelser som har juridisk verkan. Planen upprättats i enlighet med plan- och bygglagen (2010:900) med ett utökat förfarande. Planbeskrivningen uppfyller inte villkoren för digitala detaljplaner (BFS 2020:8) då arbetet med planen påbörjades innan 31 december 2021. Plankartan är upprättad med bestämmelsekatalogen 2021-10-14 (BFS 2020:5, 2020:6) för att underlätta digitalisering vid ett senare skede.

PLANENS SYFTE OCH HUVUDDRAG

Syftet med planen är att möjliggöra för fortsatt underjordsbrytning i LKABs gruva i Malmberget/Vitåfors och en till gruvan tillhörande panncentral. Enligt gällande miljövillkor för gruvbrytningen i Malmberget får varken markdeformationer, vibrationer orsakade av sprängningar eller seismiska vibrationer överskrida vissa gränsvärden så länge människor bor i området. Området ligger inom påverkansområdet för miljövillkoren. Allt eftersom bebyggelsen avvecklas iordningställs parkmiljöer, s.k. miljözoner mellan samhället och gruvverksamheten. Detaljplanen möjliggör för sådan miljözon och en byggrätt för gruvverksamhet. Syftet är vidare att skapa planmässiga förutsättningar för en ny panncentral, samt en körbar utrymningsväg från gruvan med dagöppning inom ansökt område. Den nya panncentralen ska ersätta det vertikala friskluftschaktet och utrymningsvägen som idag också finns nordöst om kåkstan.

Planbesked lämnades 2021-06-01 § 119 till LKAB för kvarteren Snickaren, Ritaren, Fjällgåsen, Fjällripan m.fl., Bäckområdet i Malmberget. Inom området har LKAB i dagsläget förvärvat cirka 99% av fastigheterna.

Detaljplanen innebär att de gällande stadsplaner/detaljplaner ändras från bland annat bostadsändamål, park- och gatumark till industrimark för gruvverksamhet. Även detaljplan för del av Robsam 1:1, panncentral i Malmberget som möjliggör för en panncentral kommer att omfattas av denna detaljplan med syfte att utöka byggrätten. Tomtindelningarna för området upphävdes i ett separat ärende 2019.

BAKGRUND

LKAB har bedrivit gruvverksamhet i Malmberget sedan slutet av 1800-talet. Idag bryter bolaget järnmalm inom LKAB:s gruvindustriområde Vitåfors, som ligger i Koskullskulle, cirka 2,5 km nordost om aktuellt planområde. Den pågående gruvbrytningen av järnmalm skapar deformationer i marken vilket gör att områden som ligger nära gruvan behöver flyttas eller rivs.

I Malmberget finns ett tjugotal malmkroppar som lutar i sydvästlig riktning in under samhället. Brytningen sker i ett drygt tiotal av dessa.

Figur 1. Malmkroppar i Malmberget samt brytningsnivå år 2018. Ungefärligt läge för aktuellt planområde är inringat i rött. Källa: LKAB

LKAB:s brytningsmetod, *skivrasbrytning*, innebär att hålrum uppstår i berget när järnmalmen bryts. Hålrummen fylls sedan av gråberg som rasar ned. Det sker alltså en automatisk igensättning och ju mer malm som bryts desto mer sjunker berget ovanför. Konsekvensen blir att markdeformationer uppstår på markytan.

Gruvbrytningen skapar även rörelser i berget som påverkar omgivningen, under och ovan jord. Vibrationer orsakas dels av sprängning, dels av spänningar i berget som får marken att skaka, så kallade seismiska händelser. Allteftersom brytningen närmar sig samhället ökar påverkan på markytan succesivt, till följd av att platsen till slut inte längre blir lämpligt att bo på.

Enligt gällande villkor för gruvbrytningen i Malmberget får varken markdeformationer, vibrationer orsakade av sprängningar eller vibrationer från

seismik överskrida vissa gränsvärden så länge människor bor i området. LKAB gör regelbundna mätningar för att se till att gränsvärdena följs. Utifrån mätningarna görs en prognos för när gränsvärdena beräknas överskridas.

Som en följd av LKAB:s gruvdrift pågår en samhällsomvandling där det mesta av Malmberget omlokaliseras och markanvändningen ändras till gruvindustri. Denna plan baseras på prognosen för när miljövillkorens gränsvärden beräknas överskridas.

FÖRENLIGHET MED 3, 4 OCH 5 KAP. MILJÖBALKEN

KAPITEL 3 OCH 4

Aktuellt planområde ligger inom riksintresse för kulturmiljö enligt 3 kap. 6 § miljöbalken. Då planområdet kommer omvandlas till industrimark påverkas riksintresset för kulturmiljö negativt. En kulturmiljöanalys är framtagen för Malmberget (Tyréns, 2017). Detta dokument fungerar som underlag för tolkning och förståelse av hur kulturhistoriska värden i Malmberget fortsatt ska kunna bevaras trots avvecklingen. Gällivare kommun, Länsstyrelsen och LKAB har tillsatt en grupp som arbetar för att bevara kulturhistoriskt värdefull bebyggelse från Malmberget. Detta redovisas närmare i planbeskrivning under kapitel *Byggnadskultur och gestaltning* samt i tillhörande miljökonsekvensbeskrivning.

Planområdet berör riksintresse för värdefulla ämnen och material enligt 3 kap. 7 § miljöbalken. Planförslaget är en förutsättning för att gruvdriften ska kunna fortsätta och konsekvenserna av planförslaget bedöms som stora och positiva avseende detta riksintresse. Riksintresset för värdefulla ämnen eller material ges i och med planförslaget företräde framför övriga berörda intressen. Påverkan på riksintressen beskrivs mer ingående i medföljande miljökonsekvensbeskrivning.

Planområdet omfattas av riksintresse för totalförsvaret enligt 3 kap. 9 § miljöbalken gällande område för lågflygningsområde. Planförslaget bedöms inte påverka riksintresset i och med reglering av högsta totalhöjd utifrån flygets restriktioner.

Planområdet har tidigare legat inom riksintresse för kommunikationer enligt 3 kap. 8 § miljöbalken för Gällivare flygplats. Idag bedöms anläggningen i stället vara ett allmänt intresse och genom att planen reglerar högsta totalhöjd på byggnadsverk som mest till 20 meter från medelmarknivå bedöms planförslaget inte påverka detta.

Kalix älv med biflöden är utpekad som Natura 2000-område, tillika riksintresse för naturvård enligt 3 kap. 6 § miljöbalken. Nationalälvarna och natura 2000 områden klassas som ett riksintresse enligt 4 kap. 1 § miljöbalken. Överskottsvatten från LKAB:s ordinarie gruvverksamhet bräddas från klarningsmagasinet till recipienten Lina älv som cirka 90 km nedströms industriområdet mynnar i Ängesån som är ett biflöde till Kalix älv. Genom planområdets södra del rinner Övre Bergbäcken. Bäckens ingår inte i Natura 2000-området Torne och Kalix älvsystem enligt Naturvårdsverkets karttjänst "Skyddad natur". LKAB har en pågående

ansökningsprocess för att leda om den del av bäcken utanför planområdet som skyddas av Natura 2000. Befintliga dagvattenledningar inom området leder till bäcken. Dessa kommer att kopplas ur i och med avvecklingen av området som bostadsområde. Nollalternativet och planförslaget bedöms inte påverka riksintresset för naturvård eller Natura 2000 område. Överskottsvatten från gruvverksamheten behandlas i miljötillstånd.

KAPITEL 5

Vid upprättande av en detaljplan ska miljö kvalitetsnormer (MKN) enligt 5 kap. Miljöbalken säkerställas. Miljö kvalitetsnormer syftar till att uppfylla de gemensamma kraven inom EU och omfattar i detta fall *utomhusluft, vattenförekomster och fisk- och musselvatten*.

Detaljplanen berör miljö kvalitetsnormerna för luft och indirekt även vattenförekomst och fisk- och musselvatten eftersom Lina älv, som utgör en del av Kalix älvsystem, är recipient till planområdet.

I miljökonsekvensbeskrivningen beskrivs påverkan på miljö kvalitetsnormerna och det bedöms inte föreligga någon risk för överskridande av miljö kvalitetsnormen för luft eller buller på grund av detaljplanens genomförande. Utsläpp till vatten bedöms öka en aning i planförslaget gentemot nollalternativet, men bedöms inte påverka skillnad i överskridandet av miljö kvalitetsnormer i Lina älv då det är en relativt stor recipient med högt flöde. Gruvverksamhet som planeras ska ske inom ramen för gällande tillstånd och villkor.

PLANDATA

LÄGE

Planområdet ligger i sydvästra delen av Malmberget, cirka 4 km från centrala Gällivare. I norr angränsar området för Detaljplan för centrala malmberget etapp 2 (under framtagande). Inom området ligger mestadels villabostäder, Bäckens förskola, och park. Öster om planområdet ligger planområdet för Hackspetten där detaljplanen för gruvindustri vann laga kraft 2020.

Figur 2. Planområdet illustreras med röd linje. Källa: Gällivare kommun

AREAL

Planområdets areal är cirka 18 hektar.

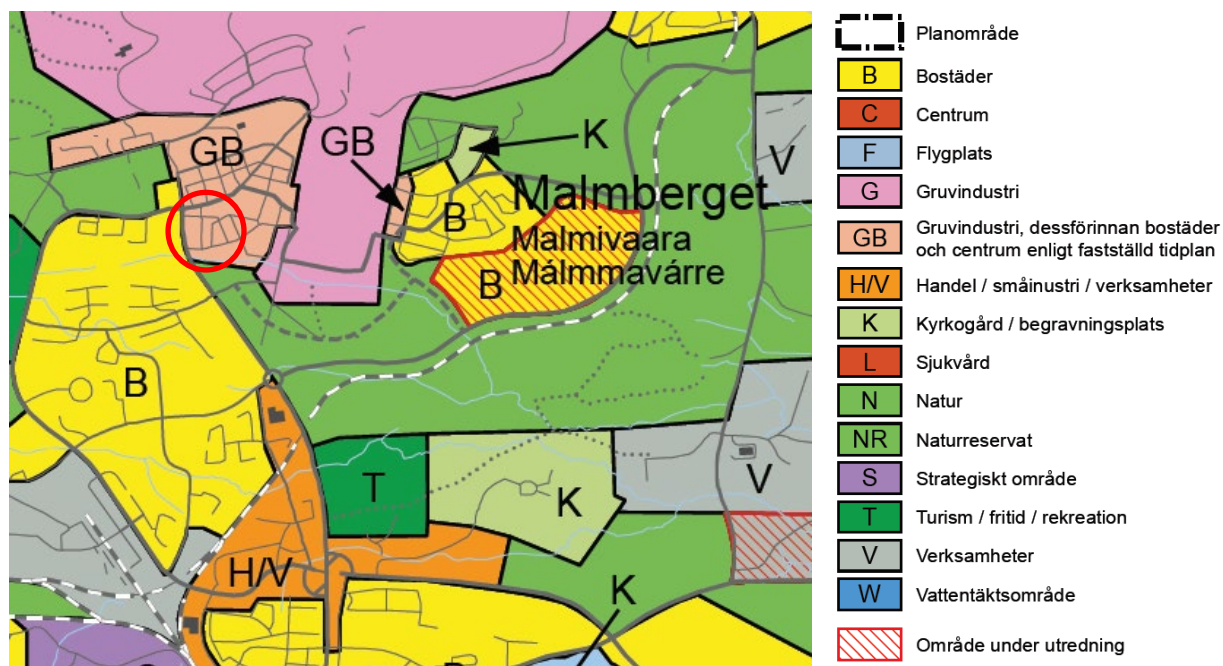
MARKÄGOFÖRHÅLLANDEN

Planområdet omfattar kvarteren Snickaren, Målaren, Ritaren, Fjällgåsen, Fiskmåsen, Smörjaren, Gulsparven, Fjällripan, Gråsiskan m.fl., Bäckområdet samt del av Robsam 1:1. Robsam 1:1 ägs av LKAB som strävar efter att kontraktera samtliga fastigheter för förvärv innan planens antagande. LKAB har i dagsläget förvärvat cirka 99 % av fastigheterna, resterande är i privat ägo.

TIDIGARE STÄLLNINGSTAGANDE ÖVERSIKTLIGA PLANER

Enligt gällande fördjupad översiktsplan för Gällivare, Malmberget, Koskullskulle som antogs i maj 2014, är markanvändningen för aktuellt planområde utpekad som område för gruvindustri, dessförinnan bostäder och centrum enligt fastställd tidplan **[GB]**.

Aktuell detaljplan är förenlig med fördjupad översiktsplan för Gällivare, Malmberget, Koskullskulle (2014), då syftet med planen är att skapa planmässiga förutsättningar för gruvindustri. En deldom från Mark- och miljödomstolen från 2015 redogör villkoren för LKAB:s fortsatta gruvverksamhet i Malmberget. Dessa villkor ligger till grund för hur avvecklingen av Malmberget ser ut både geografiskt och tidsmässigt. Miljövillkoren med uppsatta gränsvärden utgör skäl till att detaljplanen ianspråkar mark för industriändamål. Idag riskerar gränsvärdena i miljövillkoren att överskridas, vilket betyder att markanspråk för bostäder inte är lämpligt.

Figur 3. Utsnitt från den fördjupade översiktsplanen (2014) där planområdet är utpekad för gruvindustri, dessförinnan bostäder och centrum. Röd ring visar ungefärligt planområde. Källa: Gällivare kommun

DETALJPLANER OCH OMRÅDESBESTÄMMELSER

Planområdet berörs av tidigare gällande detaljplaner (tabell 1). Dessa är planlagda för bland annat park, gata samt bostäder. Del av Robsam 1:1 (ny väg) kommer att upphöra inom planområdet och fortsätta att gälla utanför om detaljplanen vinner laga kraft. Detaljplanen kommer att kunna genomföras trots den del som upphävs i samband med att denna detaljplan vinner laga kraft. Resterande detaljplaner kommer upphöra i sin helhet. Detaljplan för del av Robsam 1:1, panncentral i

Malmberget, vann laga kraft 2020 och har 10 år genomförandetid. Det innebär att detaljplanen kommer att ersättas av denna detaljplan innan genomförandetiden har gått ut. En detaljplan får enligt 4 kap. 39 § PBL inte ändras eller upphävas före genomförandetidens utgång om någon berörd fastighetsägare motsätter sig det. LKAB är ensam fastighetsägare inom detaljplanen för panncentral i Malmberget.

Gällande plan	Plan-nummer	Upprättad år	Användning
Förslag till ändring och utvidgning av stadsplan för den s.k Västra ringen	25-MBG-95	1971	Gatumark, park eller plantering
Stadsplaneändring för del av Kvarteret Fjällripan i Malmbergets municipalsamhälle	25-MBG-36	1957	Transformatorstation, bostäder
Förslag till ändring av stadsplanen för del av Malmberget municipalsamhälle. Del 1 Västra delen	25-MBG-11	1951	Bostäder, gata, natur
Kv Byggmästaren, Smeden m.fl	25-P00/105	2000	Park och gata
Förslag till ändring av stadsplan för del av Hermelinstorget m.m. inom Malmbergets samhälle	25-MBG-69	1964	Park, motortrafikändamål, bostäder
Förslag till ändring av stadsplan för Kv. Stansen m.m. inom Malmberget	25-MBG-73	1968	Park och gata
Söder om Kv. Guldsparven	25-P90/196	1989	Park och bostäder
Förslag till ändring av stadsplan för Malmbergets samhälle (Bäckskolan)	25-MBG-97	1972	Park eller plantering, allmänt ändamål
Bäckskolan	25-P95/48	1995	Skola, daghem, transformatorstation, natur
Detaljplan för del av Robsam 1:1 m.fl.	2523-P12/8	2010	Huvudgata, naturmiljö, genomfartstrafik
Förslag till ändring och utvidgning av stadsplan för kvarteret Alprosen, Beckasinen m.m	25-MBG-77	1969	Motortrafikändamål, allmänt ändamål, gata

Västra ringen	25-p83/29	1983	Gata och park
Del av Robsam 1:1 mfl. (ny väg mellan östra och västra Malmberget)	2523-P12/8	2012	Huvudgata, genomfart, GC-väg och natur
Detaljplan för del av Robsam 1:1, panncentral i Malmberget	2523-P2020/7	2019	Park fram till år 2026, gruvindustri därefter och under mark

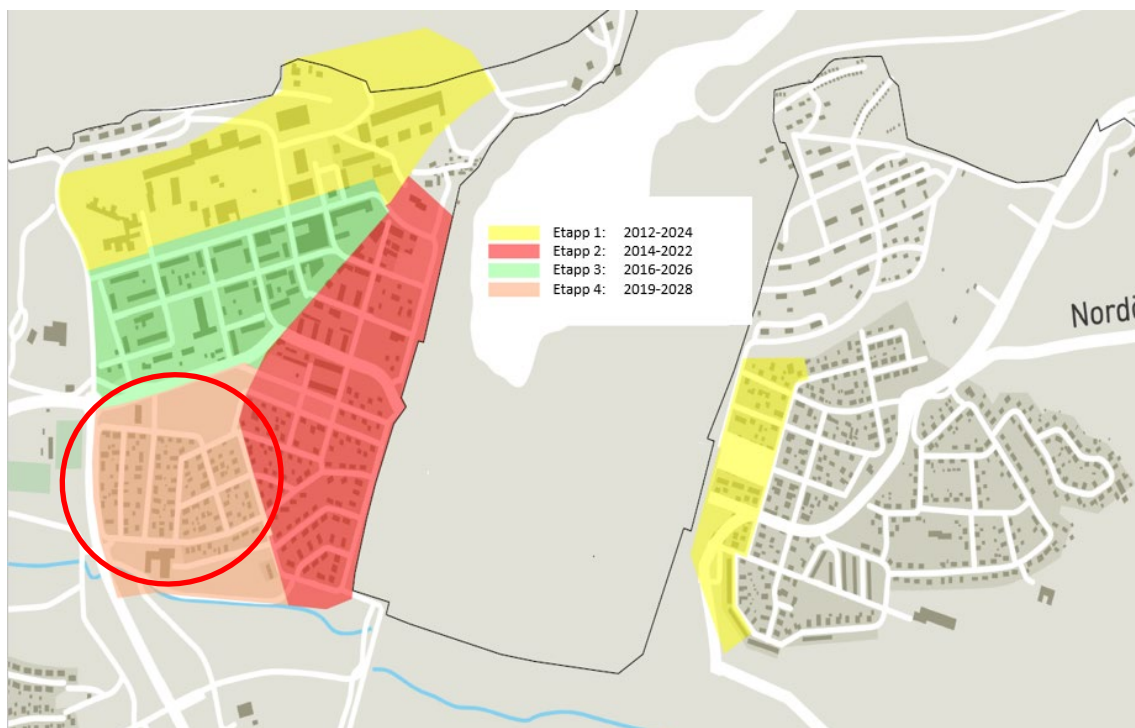
Tabell 1. Visar gällande detaljplaner som berör föreslaget planområde. Källa: Gällivare kommun

SAMARBETSAVTAL

Ett samarbetsavtal tecknades mellan Gällivare kommun och LKAB den 10 april 2012. Det har gjorts tillägg till avtalet har vid två tillfällen, ett i december 2013 och ett i juni 2019.

I samarbetsavtalet görs en överenskommelse mellan LKAB och Gällivare kommun angående hur omvandlingsprocessen från nuvarande markanvändning till industrimark för gruvverksamhet ska se ut för olika etappområden (se figur 4). Samarbetsavtalet berör bland annat planläggning, genomförandeavtal och miljözoner. Planområdet omfattas av samarbetsavtalet och ingår i etappområde 4.

Enligt samarbetsavtalet ska genomförandeavtal tecknas för avveckling av de enskilda etappområdena. Ett genomförandeavtal av avveckling av etappområde 1 och 3, västra Malmberget är framtaget och undertecknat av LKAB och Gällivare kommun. Avtalet godkändes av kommunstyrelsen § 178 2020-07-02. Ett etappgenomförandeavtal för etappområde 2 har tecknats 2019.

Figur 4. Etappområden enligt samarbetsavtalet. Ungefärligt planområde är inringat i rött. Källa: LKAB

MILJÖVILLKOR

I en deldom från Mark- och miljödomstolen (dat. 2015-05-19), redogörs villkor för LKAB:s fortsatta gruvverksamhet i Malmberget. Dessa miljövillkor ligger till grund för hur avvecklingen av Malmberget kommer att se ut eftersom de är avgörande när gruvverksamheten orsakar störningar på människors boendemiljö. Miljövillkoren styr därmed tidplan för utflyttning av boende samt staketprognoser både vad gäller tid och geografisk dragning. LKAB bedriver ingen produktion under mark där människor bor eller vistas.

Olika miljöstörningar från brytningen är påtagliga i varierade grad beroende på bebyggelsens läge i förhållande till brytningsområdena. *Markdeformationer (deformationer och sättningar), vibrationer från sprängningar och vibrationer från seismiska händelser* orsakad av gruvbrytningen under jord är de villkor som huvudsakligen styr hur och när avvecklingen av bostäder behöver ske. Det finns en mer utförlig beskrivning av dessa villkor i miljökonsekvensbeskrivningen.

Bolagets övriga verksamhet ovan jord ger upphov till störningar så som *buller* och *damning* och påverkar också boendemiljön, men styr inte staketprognos och avvecklingstakt i samma omfattning som övrigt nämnda villkor.

MILJÖTILLSTÅND

LKAB har undersökningstillstånd gällande fram till 2024-08-13. Ett undersökningstillstånd enligt minerallagen ger ensamrätt till (även mot markägaren) att kartlägga berggrunden och dess egenskaper (SGU). Tillståndet används för att

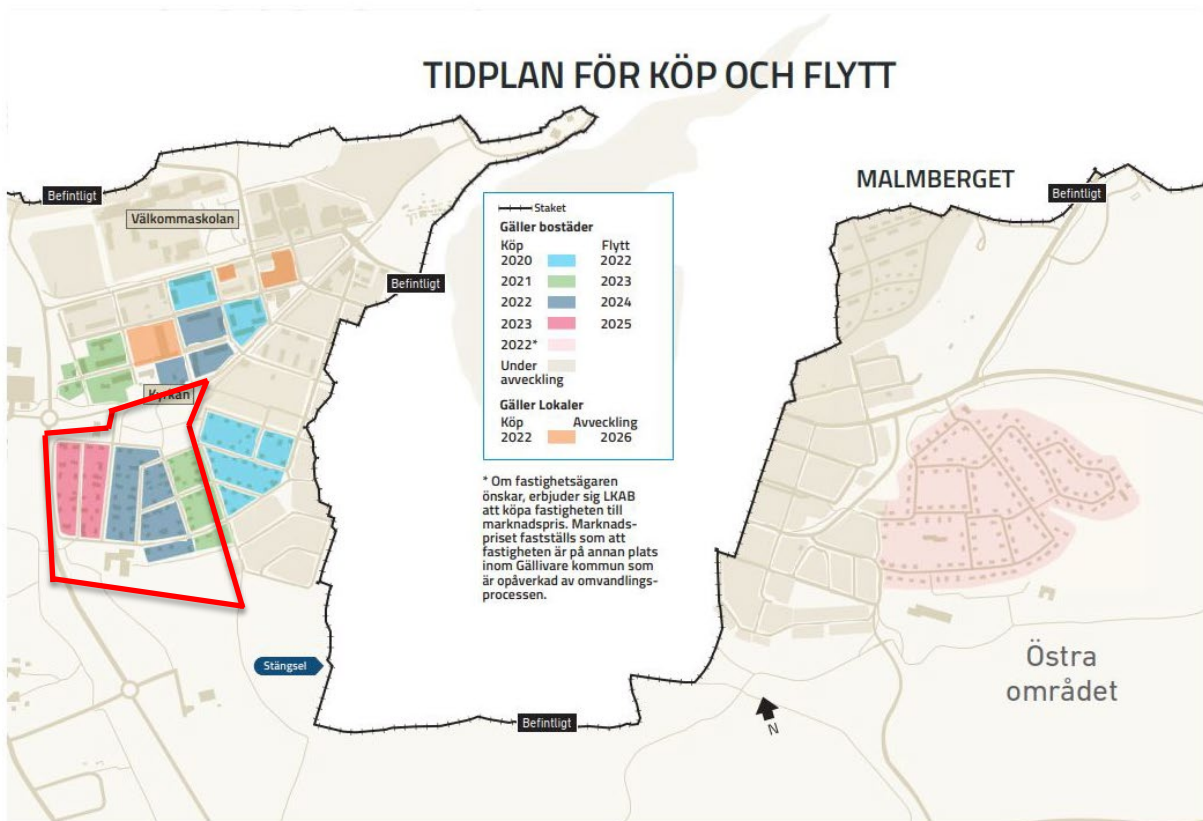
utreda potentiella fyndigheter och möjlighet att utvinna dessa. Tillståndet ger företräde till eventuella fyndigheter men innebär i sig inte någon rätt att utföra undersökningsarbete så som provtagning. Undersökningstillståndet är ett första steg mot utvinning av fyndigheter.

LKAB har fått beviljat undersökningstillstånd enligt 2 kap. minerallagen för att kartlägga berggrundens egenskaper. Tillståndet är giltigt i tre år och under denna period söker LKAB koncession från Bergsstaten för bearbetning och utvinning av mineraler och fyndigheter. I samband med beviljande av bearbetningskoncession ska en miljöbedömning enligt 6 kap. 28–46 §§ miljöbalken göras, som ligger till grund för miljötillstånd för gruvbrytning hos Mark- och miljödomstolen.

En process för nytt miljötillstånd för LKAB är påbörjad och samråd ägde rum den 22 maj 2022. LKAB har även en pågående ansökan om fortsatt och utökad verksamhet i Malmberget. Denna utökade verksamhet gäller bland annat anläggningar för direktreduktion av järnmalm med vätgas samt anläggning för utvinning av apatit. De nya anläggningarna skall möjliggöra produktion av järnmalm med mindre koldioxidutsläpp.

AVVECKLINGSPLAN

Under 2017 tog LKAB fram en avvecklingsplan för Malmberget enligt villkor från Mark- och miljödomstolen deldom 2015-05-19. Avvecklingsplanen syftar till att ge en samlad bild av de störningar som LKAB:s verksamhet orsakar och som påverkar människors hälsa och miljö samt att beskriva hur de störningar gruvbrytningen orsakar är styrande för var och när bostäder avvecklas. Utifrån avvecklingsplanen har en tidplan för köp och flytt tagits fram (se figur 5). Enligt *Tidplan för köp och flytt i Malmberget* kommer all bebyggelse inom planområdet att vara avvecklad eller flyttad år 2024. Mätningar görs för att kontrollera att störningar från gruvan inte blir för stora.

Figur 5. Tidplan för köp och flytt i Malmberget. Aktuellt planområde illustreras med röd linje. Källa: LKAB 2022

KOMMUNALA BESLUT I ÖVRIGT

Planbesked lämnades 2021-06-01 § 119 till LKAB för detaljplan för kvarteren Snickaren, Ritaren, Fjällgäsen, Fjällripan m.fl., Bäckområdet i Malmberget. Planläggningen innebär att de gällande stadsplaner/detaljplaner ändras från bland annat bostadsändamål, park- och gatumark till industrimark för gruvverksamhet. Tomtindelningarna för området är upphävda i ett separat ärende 2019.

UNDERSÖKNING OM MILJÖPÅVERKAN OCH MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING

Enligt 6. kap 5 § miljöbalken (1998:905) ska en kommun, vid upprättande av detaljplan undersöka om genomförandet av planen kan medföra en betydande miljöpåverkan. Om detta är fallet ska en strategisk miljöbedömning göras och en miljökonsekvensbeskrivning tas fram enligt 6 kap. 9 § 2 p.

En undersökning av miljöpåverkan har upprättats av Gällivare kommun daterad 2022-02-14. Kommunen gör den sammanvägda bedömningen att den aktuella detaljplanen kan ge upphov till betydande miljöpåverkan.

I undersökningen bedömer kommunen enligt 6 kap 7 § miljöbalken att planförslaget kan antas medföra en betydande miljöpåverkan och att en strategisk miljöbedömning

med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning ska upprättas. Därmed ska en miljöbedömning av detaljplanen genomföras och dokumenteras i en miljökonsekvensbeskrivning enligt 6 kap 12 § miljöbalken. Samråd av undersökningen med Länsstyrelsen har skett samtidigt som avgränsningssamrådet.

Länsstyrelsens yttrande av undersökning av miljöpåverkan

Länsstyrelsen har yttrat sig över kommunens undersökning av miljöpåverkan samt förslag till avgränsning, den 8 mars 2022.

Länsstyrelsen delar kommunens bedömning när det gäller betydande miljöpåverkan.

I det förslag till avgränsning som föreligger anges den geografiska avgränsningen till samma som planområdet. Länsstyrelsen anser dock att MKB ska beskriva konsekvenserna av den ändrade markanvändningen inom och utanför planområdets gränser. Länsstyrelsen anser det viktigt att belysa hur avvecklingen planeras ske, inom och utanför planområdet, och hur störningar från gruvdriften kan påverka de boendes hälsa och säkerhet under avvecklingen. Länsstyrelsen påtalar också vikten av att befintlig infrastruktur som VA, vägar o.d. fungerar under avvecklingen och att avvecklingen i sig (rivning och anläggande av miljözon) medför miljömässiga och sociala konsekvenser för boende. Avvattningen av området behöver utredas, avseende risker vid kraftig nederbörd och möjlig spridning av eventuella markföroreningar. Länsstyrelsen lämnar också information om kulturmiljön inför det kommande arbetet, även kopplat till riksintresset för kulturmiljö. I övrigt delar Länsstyrelsen kommunens förslag till tidsmässig avgränsning samt även när det gäller vilka frågor som behöver hanteras i MKB:n för detaljplanen.

Miljö-, bygg- och räddningsnämnden anser i ett yttrande att den succesiva avvecklingen medför risk för att dricksvattenkvaliteten försämras, vilket nämnden anser är en effekt av betydande art och behöver belysas och utredas ytterligare i miljökonsekvensbeskrivningen.

Justering av avgränsning av MKB efter genomfört samråd

MKB kommer att behandla även angränsande områden. Påverkan av gruvverksamheten i omgivande områden kommer endast att beskrivas översiktligt eftersom det inte regleras i detaljplanen. Hur avvecklingen ska tekniskt genomföras (inkl. dricksvattenförsörjningen) regleras inte heller i detaljplanen utan regleras i avtal och i gemensamma arbetsgrupper där LKAB och Gällivare kommun är parter.

Inför samråd 2

Efter samråd har planområdet utökats till att även innefatta detaljplanen för del av Robsam 1:1, panncentral i Malmberget. Kommunen har därför genomfört en komplettering av avgränsningssamrådet:

- Miljöaspekterna som bör utredas vidare i en MKB är en kombination av redan samrådade miljöaspekter, för respektive planområde.
  - Riksintresse för
    - Värdefulla ämnen
    - Kulturmiljövård
    - Försvarsmakten och kommunikationer
    - Naturvård
  - Sociala aspekter
    - Trygghet
    - Identitet
    - Rekreation, stråk, mötesplatser
    - Tillgänglighet
    - Jämställdhet och känsliga grupper i samhället
    - Luft
  - Landskapsbild/stadsbild, bebyggelse och kulturmiljövården
  - Störningar, buller och vibrationer
  - Geoteknik, hydrologi och föroreningar
  - Risker och skyddsavstånd
- Den geografiska avgränsningen av MKB föreslås vara samma som för planområdet.
- Planförslaget och nollalternativet ska jämföras utifrån samma tidshorisont. Detaljplanens genomförandetid kommer att vara 10 år från det att planen fått laga kraft (förväntat år 2024), vilket innebär att miljökonsekvensbeskrivningen baseras på en fullt genomförd plan år 2034.
- I miljökonsekvensbeskrivningen ska alternativen planförslaget och nollalternativet redovisas.

Miljö- bygg och räddningsnämnden anser i sitt yttrande 2023-06-07 att det framgår av miljöbalkens 6 kap 11§ p 3c att även andra parametrar än de som anges vara av betydande påverkan ska ingå i en miljökonsekvensbeskrivning. Det innebär att miljökonsekvensbeskrivningen även ska omfatta grönområden/rekreationsområden, förekomst av rödlistade arter, yt-, och grundvatten, bullersituationen i närområdet samt spridande av hälso- och miljöskadliga ämnen som samhällsbyggnads-, och tekniska förvaltningen pekat ut i underlaget som påverkas. Nämnden anger även att de vid det förra samrådet påtalade att en gradvis avveckling av områden medför konsekvenser för närboende gällande dricksvattenkvalitet då ledningarna är överdimensionerade jämfört med förbrukningen, och att det också bör lyftas i underlaget.

Länsstyrelsen anger i sitt yttrande 2023-06-08 att de delar kommunens bedömning i kompletteringen och hänvisar även till tidigare yttranden för Detaljplan för del av Robsam 1:1, ny panncentral i Malmberget och Detaljplan för Snickaren, Målaren, Ritaren, Fjällgåsen, Fjällripan m.fl. Bäckområdet. Länsstyrelsen anger även det i miljökonsekvensbeskrivningen gäller att redovisa de kulturhistoriska värdena för aktuellt område sett i relation till riksintresset för kulturmiljövården och

stadsomvandlingen. Samt att områdets framtida avvattning behöver utredas och hur den ändrade markanvändningen kommer att påverka mark, avrinning samt geohydrologi.

Sammanfattning av miljökonsekvensbeskrivning

Detaljplanen för Bäckområdet bedöms innebära betydande miljöpåverkan. En miljöbedömning med miljökonsekvensbeskrivning (MKB) enligt 6 kap. miljöbalken har därför upprättas.

MKB:ns innehåll ska avgränsas och utgå från utredning om miljöpåverkan och avgränsningssamråd. Följande ska behandlas i miljöbedömningen:

- *Riksintressen*
- *Sociala aspekter*
- *Luft*
- *Landskapsbild/stadsbild, bebyggelse och kulturmiljövården*
- *Störningar, buller och vibrationer*
- *Geoteknik, hydrologi och föroreningar*
- *Risker och skyddsavstånd*

Planområdet och angränsande kvarter utgör geografisk avgränsning.

Tidshorisonten för miljöbedömningen är 2034, när planen bedöms vara genomförd.

Detaljplanens MKB beskriver förutom den betydande miljöpåverkan även planens påverkan på miljö kvalitetsnormer och nationella miljömål.

Planförslaget

Det huvudsakliga syftet med detaljplanen är att ändra nuvarande markanvändning som regleras i gällande stads- och detaljplaner till industrimark för gruvverksamhet [**J₁**] med en byggrätt för en panncentral i det nordliga området. Vidare är syftet att säkerställa goda förutsättningar för anläggande av en permanent miljözon. Syftet är även att Gällivarevägen och del av Järnvägsgatan/Malmbergsleden ska fortsätta att fungera som gata fram till år 2027 [**GATA₁**].

I en stor del av planområdet regleras [**KORSMARK**] – *Marken får endast förses med tekniska anläggningar samt byggnader som är nödvändiga för miljözonens syfte*. Vidare regleras en maximal totalhöjd på 10 meter över medelmarknivån för den större delen av planområdet. Området vid panncentralen regleras med en största byggnadsarea om 3000 m², en högsta totalhöjd på 20 meter och en högsta nockhöjd på 12 meter, båda räknat från medelmarknivå. Upplag för gruvindustrin får inte anordnas. Tillfälliga upplag för rivning och markarbete får förekomma men är inte undantagna från lovplikten.

Ett samarbetsavtal mellan Gällivare kommun och LKAB har fastslagit att efter planområdet blivit planlagt för gruvindustri ska en miljözon anläggas på platsen.

Nollalternativ

Nollalternativet innebär att en ny detaljplan inte antas och att nuvarande detaljplaner fortsätter att gälla. Även om planförslaget inte antas kommer miljön i området att avvecklas enligt gällande plan för samhällsomvandlingen. Såväl planområdet som omgivande bebyggelse i norr och öster rivs succesivt och ersätts av någon typ av miljözon. Störningar från gruvverksamheten kommer att fortgå.

År 2028 kommer alla byggnader i och kring planområdet att vara tomma och troligen rivna, se figur 4 för omvandlingsprocessens etappområden enligt samarbetsavtalet. Området öster om planområdet är inhägnat på grund av rasrisken. I planområdets nordöstra del, parkområdet, kommer markanvändningen regleras till gruvindustri med parkmark fram till år 2026, varefter området kan tas i anspråk för gruvindustrin där marken endast får förses med tekniska anläggningar som behövs för områdets drift och syfte.

Miljökonsekvenser

MKB:n behandlar miljöaspekter där man bedömt att det finns risk för betydande påverkan. Andra miljöaspekter, som inte påverkas eller där påverkan bedöms bli liten, har avgränsats bort i tidigare skede och behandlas inte i MKB:n.

Bedömningarna är i många fall osäkra, beroende på den kontinuerligt pågående samhällsomvandlingen i MalMBERGET, som sker oberoende av planläggningen.

Miljökonsekvenserna bedöms sammanfattat bli enligt tabellen nedan.

Samlad bedömning över miljökonsekvenserna.

	Stora	Måttliga	Små – Måttliga	Små	Obetydliga	Små	Små – Måttliga	Måttliga	Stor
ASPEKT	NOLLALTERNATIV								
Riksintresse värdefulla ämnen	PLANFÖRSLAG								
Riksintresse kulturmiljö									
Riksintresse försvar/kommunikationer									
Riksintesse naturvård									
Landskaps/stadsbild									
Bebyggelse och kulturmiljö									
Social påverkan – trygghet och identitet									
Social påverkan – tillgänglighet/jämställdhet									
Social påverkan – rekreation, stråk och mötesplatser									
Störningar – boende i närområde/avflyttade									
Mark och Vatten – föroreningar/vatten									

Riksintressen

Planförslaget är en förutsättning för att gruvdriften ska kunna fortsätta. Därför stödjer detaljplanen *riksintresset för värdefulla ämnen och material*, där konsekvenserna bedöms som stora och positiva. För nollalternativet uppstår påtaglig skada för riksintresset eftersom gruvdriften inte kan fortsätta i planområdet i strid

mot gällande detaljplan. Konsekvenserna i nollalternativet bedöms som måttligt negativa.

Både nollalternativ och planförslag medför påtaglig skada på *riksintresset för kulturmiljö*. Riksintresset för värdefulla ämnen och material får i detta fall företräde gentemot riksintresset för kulturmiljö. Konsekvenserna bedöms som stora negativa.

Planförslaget och nollalternativet medför ingen konflikt med *riksintresse för Försvarsmakten* eller med *riksintresse för naturvård*. Konsekvenserna bedöms som obetydliga.

Sociala konsekvenser

Stora negativa sociala konsekvenser för *trygghet och identitet* uppstår vid avvecklandet av västra Malmberget och lämnar få invånare oberörda. Konsekvenserna blir störst när flytt och rivning sker och i den efterföljande etableringsprocessen men på längre sikt, när nya samhällsstrukturer har vuxit fram, kan konsekvenserna bli mindre påtagliga och kanske till och med positiva. Planförslaget och nollalternativet bedöms medföra måttliga negativa sociala konsekvenser.

För *tillgänglighet* kommer planförslaget medföra ett minskat avstånd mellan bostad och centrum efter flytt från västra Malmberget för avflyttade boende och miljözonen som planeras anläggas kommer att vara tillgänglig för allmänheten under en längre tid. I nollalternativet anläggs ingen miljözon inom planområdet, vilket kan innebära minskad tillgång till planområdet för allmänheten beroende på hur återställning efter rivning av befintliga byggnader görs. Konsekvenserna av planförslaget bedöms som små negativa och nollalternativet bedöms som små-måttlig negativa, ur tillgänglighetssynvinkel.

Planförslaget och nollalternativet innebär ett gynnande av gruvindustrin, inom vilken det till största delen arbetar män. Konsekvensen ur *jämställdhetssynvinkel* bedöms därmed som små-måttligt negativt både för planförslaget och nollalternativet.

Inom området finns sparsamt med rekreationsytor, stråk och mötesplatser, och de som finns i närområdet är under avveckling, därmed innehåller området i sig inga större värden för rekreation eller mötesplatser. Den planerade miljözonen ger i planförslaget förutsättningar för viss rekreation och stråk genom området. Konsekvenser för *rekreation, stråk och mötesplatser* blir för planförslaget obetydliga. För nollalternativet anläggs ingen miljözon vilket medför att konsekvenserna blir små negativa.

Landskaps/stadsbild

Små – måttliga negativa konsekvenser uppstår i både planförslaget och nollalternativet för stadsbilden i området i och med förändringen av landskap- och stadsbild, både inom planområdet och i angränsande områden i norr och öster.

Bebyggelse och kulturmiljö

Planförslaget får stora konsekvenser för kulturmiljön då inga kulturmiljövärden kommer att finnas kvar i området när planen genomförts. En byggnad med högt värde har bevarats genom flytt. I detta område föreslås inga åtgärder för att bevara/återskapa kulturvärden vid utformningen av miljözonen.

Störningar i närområdet

Planförslaget och nollalternativet bedöms medföra små-måttliga positiva konsekvenser för de som flyttat från området eftersom de nya områden som byggs för boenden förutsätts vara fria från störningar från gruvindustrin. För boende i närområdet efter detaljplanens genomförande bedöms konsekvenserna som obetydliga. Bedömningen görs i och med att störningar i form av buller och transporter är av tillfällig karaktär under rivning och anläggande av miljözon/återställande.

Mark och Vatten

Konsekvenserna för planförslaget och nollalternativet bedöms som små negativa kopplat till föroreningar. Planförslaget och nollalternativet bedöms medföra obetydliga konsekvenser kopplat till ytvatten.

Skyddsavstånd

För både nollalternativet och planförslaget är skyddsavstånd uppfyllda då planområdet inte innehar bostäder då bostadsområde inom planområdet kommer att vara avvecklat per år 2025.

Miljökvalitetsnormer och miljömål

Planförslaget och nollalternativet motverkar miljömålet *God bebyggd miljö*, och varken medverkar till eller motverkar uppfyllandet av miljömålen *begränsad klimatpåverkan*, *frisk luft* och *giftfri miljö*. För miljömålet *ett rikt växt- och djurliv* varken medverkar till eller motverkar planförslaget uppfyllandet medan nollalternativet riskerar att försämra möjligheterna att nå målet.

Genomförandet av planförslaget eller nollalternativet bedöms inte påverka risken för att uppfylla miljökvalitetsnormerna.

FÖRUTSÄTTNINGAR OCH FÖRÄNDRINGAR

SOCIALA ASPEKTER

Samhällsomvandlingen är en konsekvens av gruvbrytningens utbredning och malmkropparnas läge där tillgången på mark är avgörande för gruvnäringens framtid. Samhällsomvandlingen bedöms få stora negativa konsekvenser gällande sociala aspekter i Malmberget men påverkar även Gällivare i stort där få lämnas oberörda. Planförslaget innebär negativa konsekvenser gällande rivning och flytt samt den efterföljande etableringsprocessen. På längre sikt kan dock planförslaget generera positiva sociala konsekvenser när nya samhällsstrukturer växer fram och då gruvnäringen fortsättningsvis kan bidra till välstånd genom att erbjuda arbetstillfällen. Anläggandet av en miljözon kan verka som ett fysiskt utrymme där människor som har en anknytning till Malmberget kan bearbeta och till viss del behandla den förändring som sker i samhället.

Omvandlingen av Malmbergets samhälle och dess sociala konsekvenser blir synliga i många olika delar i samhället. Sociala aspekter finns beskrivna under flera rubriker nedan. Vidare går det att läsa mer om sociala aspekter i medföljande MKB.

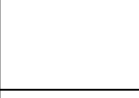

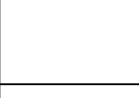

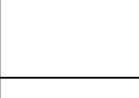

LIVS- OCH UTEMILJÖER

Stads- och landskapsbild

I och med den pågående avvecklingen av Malmberget förändras den landskapsbild som tidigare varit välbekant för samhällets boende och besökare drastiskt. Idag består vyerna i och kring planområdet av riven bebyggelse, tomma byggnader och delvis uppgrävd väg, samtidigt som det fortsatt finns aktiva verksamheter och bofasta. Under rubriken ”miljözoner” nedan, går att läsa utförligare om den förändring som kommer att ske på platsen och som kommer ha en påverkan på områdets stads- och landskapsbild. Mer utförlig information gällande stads- och landskapsbild samt värdefull kulturmiljö går även att läsa i tillhörande miljökonsekvensbeskrivning.

Inom detaljplaneområdet för Bäckområdet bedöms det finnas en fastighet utav ”Högt värde”, en fastighet utav ”Måttligt värde” samt två fastigheter bedöms ha ”Lågt värde”. Ingen fastighet inom området bedöms ha ”Mycket högt värde”. Samtliga av dessa fastigheter är från tidigt 1900-tal. Dessa bedömningar återfinns i kulturmiljöanalysen för Malmberget som togs fram 2017 av Tyréns.

Det föranleder att nuvarande miljö och emotionella värden kommer att vara svåra att återskapa eller helt försvinna. Det är viktigt att avvecklingsprocessen sker på ett sådant sätt att den negativa påverkan på landskapsbild inte upplevs lika påtagligt.

Bäckenområdet			
Mycket högt värde	Högt värde	Måttligt värde	Lågt värde
	B111 Enskild byggnad 1904	B108 Enskild byggnad 1905-09	B109 Likvärdig med B112 1900-04
	B114 som del i kv o som enskild byggnad. Likvärdig med V137, B113-120 1913	B113 som del i kvarteret Likvärdig med V137, B113-120 1913	B112 Likvärdig B109 1912
	B115 som del i kv o som enskild byggnad. Likvärdig med V137, B113-120 1914	B118 som del i kvarteret. Likvärdig med V137, B113-120 1914	B122 Viss likvärdighet med Ö181 1929-30
	B116 som del i kvarteret. Likvärdig med V137, B113-120 1914	B119 som del i kvarteret. Likvärdig med V137, B113-120 1914	B113 som enskild byggnad
	B117 som del i kv o som enskild byggnad. Likvärdig med V137, B113-120 1914	B120 som del i kvarteret. Likvärdig med B113-120 1914	B118 som enskild byggnad
	B121 Viss likvärdighet med Ö182, 185 1931		B119 som enskild byggnad
			B120 som enskild byggnad

Figur 7. Från kulturmiljöanalys 2017, tabell över samtliga fastigheter inom Bäckenområdet.

Ett genomförande av aktuell plan innebär att bebyggelsen inom området rivs och ersätts av gruvindustriella ändamål. Denna förändring innebär att den övergripande platsidentitet som människor kan förknippa Malmberget med, inte längre kommer att finnas kvar och vilka är svåra att återskapa på andra platser i Gällivare även om detta eftersträvas i samhällsomvandlingen i Malmberget.

Vidare information gällande stads- och landskapsbild samt värdefull kulturmiljö finns i medföljande MKB.

Offentlig och kommersiell service

I Gällivare centrum, beläget cirka 4 km från planområdet, finns majoriteten av all närliggande kommersiell service, däribland matbutiker, bibliotek, vårdcentral, badhus, sporthall. Gällivares galleria, Norrskensgallerian ligger vid Vassaratorg. Ungefär 2 km från aktuellt planområde ligger Malmheden, ett externt handelsområde med diverse matvarubutiker och övrig handel.

Idag har den offentliga och kommersiella servicen som tidigare fanns inom planområdet till stora delar stängts ner. Bäckens förskola, tidigare belägen i södra delen av planområdet, har under detaljplaneprocessen avvecklats. Ingen offentlig och kommersiell service planeras inom området.

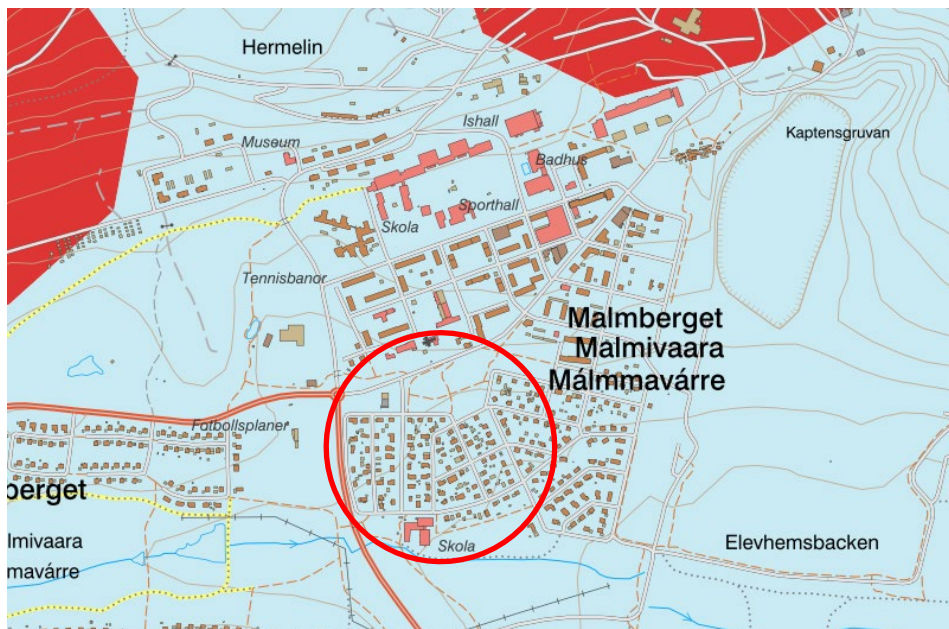
Arbetsplatser

De tre största arbetsplatserna i Gällivare är LKAB och Vitåfors gruvområde som ligger i Koskullskulle (cirka 4,5 km från planområdet), Gällivare sjukhus (cirka 4,6 km från planområdet) samt Aitikgruvan (cirka 1,7 mil sydost om planområdet). Arbetsgivaren LKAB gynnas vid ett genomförande av detaljplanen och kan fortsättningsvis bidra till välbefinnande genom att erbjuda arbetstillfällen.

NATUR OCH MARKFÖRHÅLLANDEN

Geotekniska förhållanden

Enligt Statens Geologiska Undersökning (SGU) består marken i planområdet av morän. (se figur 8).

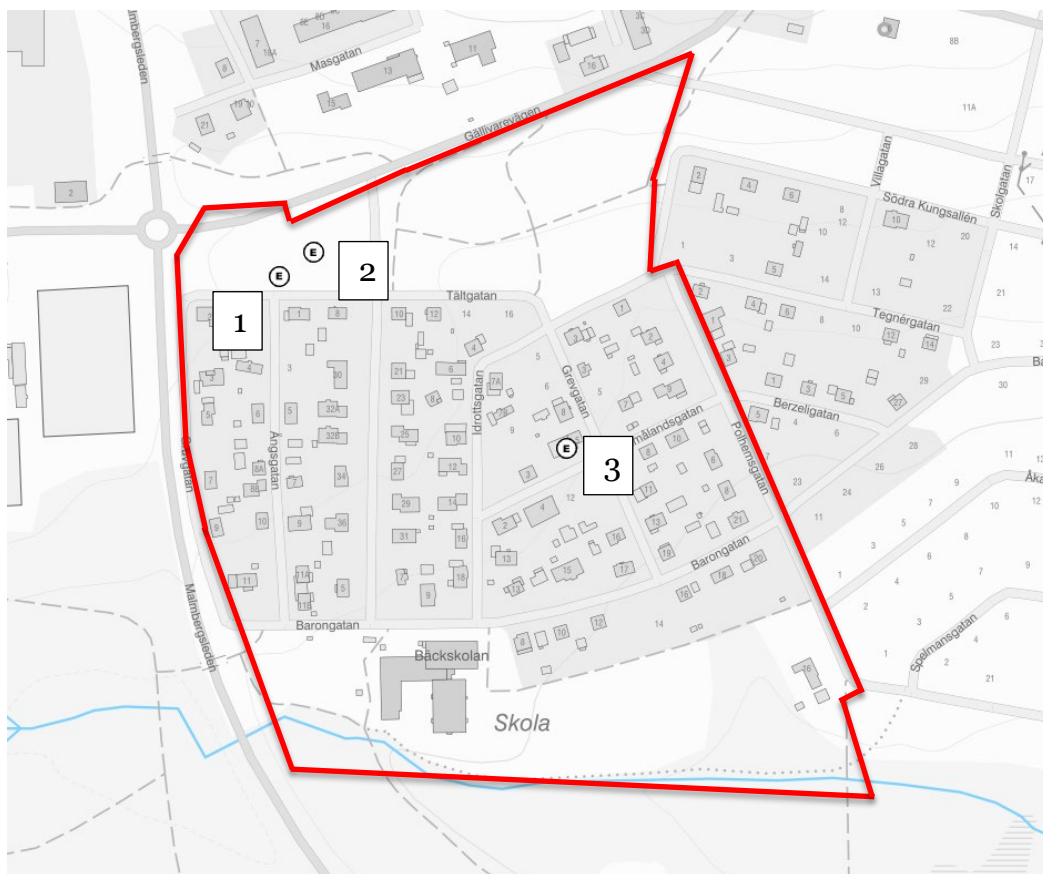
Figur 8. Visar utsnitt från befintlig jordartskarta för området som redovisar moränmark (ljusblå färg). Ungefärligt läge för aktuellt planområde är inringat i rött. Källa: Statens Geologiska Undersökning

Grundvatten

Influensområdet för grundvatten bedöms öka i liten omfattning. Påverkan på vattenförekomster och enskilda brunnar förväntas bli mycket begränsad. Grundvattenförhållandena i Malmberget är redan påverkade från tidigare brytning. Grundvattenfrågor behandlas i kommande miljötillstånd av LKAB.

Förorenad mark

Inom planområdet finns tre potentiellt förorenade områden (se figur 9) som enligt Länsstyrelsen är ej riskklassade.

Figur 9. Visar potentiellt förorenade områden. Planområdet är ungefärligt inringat i rött. Blåa markeringar är potentiellt förorenad mark. Källa: Länsstyrelsens geodatakatalog

Det första området (markerat med nr 1 på kartan över förorenad mark) beskrivs som ”Mellanlagring och sorteringsstation avfall”. Område 2 på kartan beskrivs som ”Drivmedelshantering”. Område 3 på kartan beskrivs som ”Bilvårdsanläggning, bilverkstad samt åkerier”.

Ytterligare utredning bedöms inte behövas för planprocessen, då eventuella föroreningar behandlas i samråd med kommunens miljöavdelning.

Radon

Enligt en markradonutredning för Gällivare kommun, framtagen år 1990, råder normalrisk för markradon i områdena Gällivare, Malmberget och Koskullskulle.

Fornlämningar

Inga fornlämningar finns inom planområdet. Om fornlämningar påträffas i samband med markarbete ska arbetet enligt 2 kap. 10 § kulturmiljölagen, omedelbart avbrytas och Länsstyrelsen underrättas.

Mark och vegetation

Planområdet ligger i en sydsluttning. I området finns stråk och kvarter med småhusbebyggelse, förskola, gata, ett fåtal småskaliga verksamheter samt en park. Marken norr och öster om planområdet har tidigare varit villakvarter men dessa avvecklas succesivt i och med samhällsomvandlingen. Söder om planområdet finns ett naturområde.

Planförslaget påverkar inte de befintliga värdena i naturmarken i söder. Stråk för gång- och cykeltrafik kommer troligen att finnas kvar genom planområdet och förbinder den mer bearbetade miljözonen norr om planområdet med områdena i söder.

Den befintliga parken kommer att finnas fram till 2024-12-31 genom regleringen **[PARK₁]**, därefter är markanvändningen **[J₁]** – *gruvindustri*. Inom detta område medges en byggrätt om 3000 m² byggnadsarea (BYA) **[e₁]** för att möjliggöra för en panncentral. Den befintliga gatan Gällivarevägen kommer att finnas fram till 2026-12-31, därefter regleras markanvändningen **[J₁]** inom hela planområdet. Syftet är att bevara de allmänna platserna för de som fortfarande bor i området så länge det är möjligt. Kommunen är huvudman för de allmänna platserna under tiden de gäller, huvudmannskapet övergår till LKAB i samband med att markanvändningen omvandlas till kvartersmark för gruvindustri. Det innebär att kommunen ansvarar för parkområdet fram till 2024-12-31 och för den del av Gällivarevägen som ligger inom planområdet fram till 2026-12-31.

Inom resterande del av planområdet regleras **[KORSMARK]** – *Marken får endast förses med tekniska anläggningar samt byggnader som är nödvändiga för miljözonens syfte*. Syftet är att skapa planmässiga förutsättningar för en öppen miljözon där bara nödvändiga byggnader får uppföras genom att begränsa byggrätten.

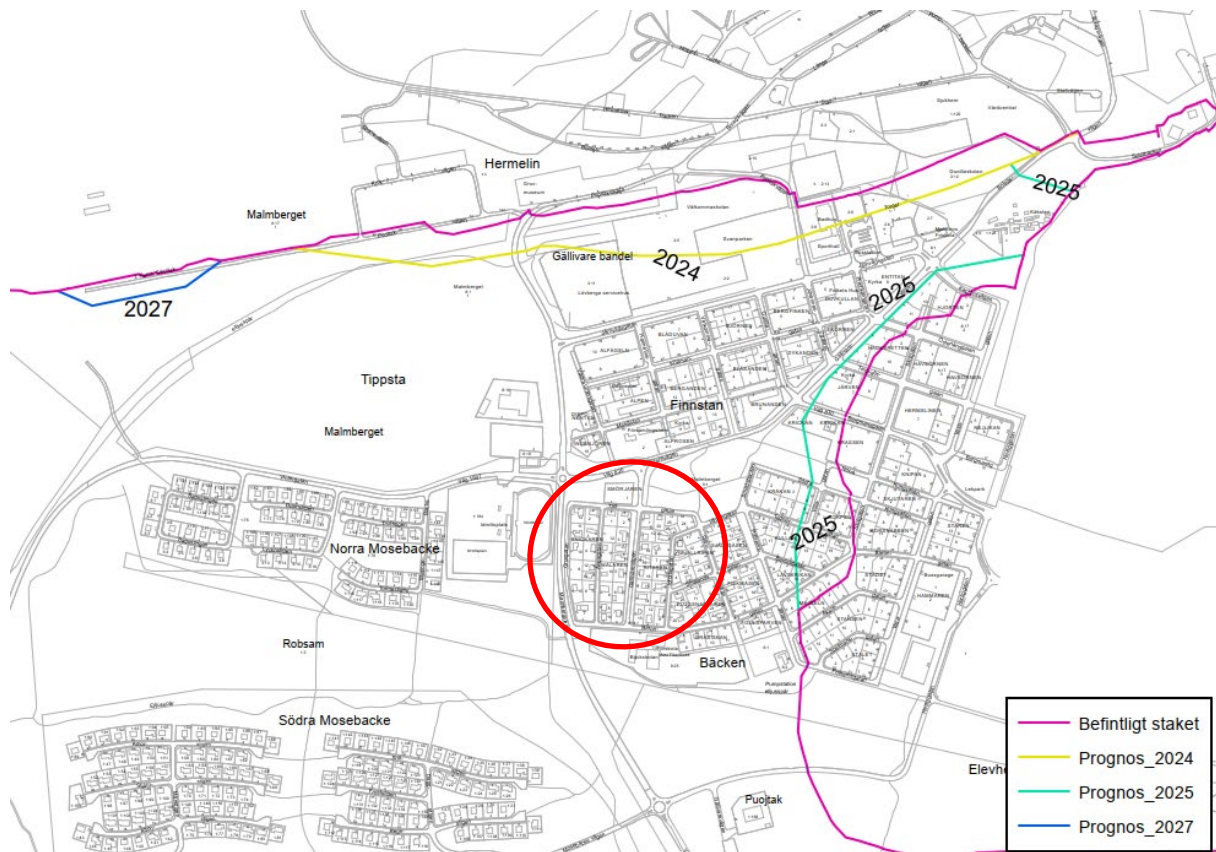
För att säkerställa att industrirelaterade upplag inte görs i området regleras inom hela planområdet ett förbud mot upplag **[n₁]** - *Upplag får inte anordnas. Enbart tillfälliga upplag för rivningsarbeten får förekomma under genomförandetiden. Louplikt gäller*. Inom stora delar av planområdet regleras en maximal totalhöjd på 10 meter över medelmarknivån **[h₁]**. Området vid panncentralen regleras med en högsta nockhöjd på 12 meter **[h₂]** och en högsta totalhöjd på 20 meter **[h₃]**, båda räknat från medelmarknivå. Detta för att inte medföra negativ påverkan på riksintresse för totalförsvaret.

Miljözon

Rekommendationerna i den fördjupade översiktsplanen är att befintlig bostadsbebyggelse bör avvecklas för att möjliggöra gruvans expansion. Gränsen mellan gruva och bebyggelse ska utgöras av en park eller ett grönområde som bidrar till ökad kvalitet och livsmiljö för de boende i Malmberget.

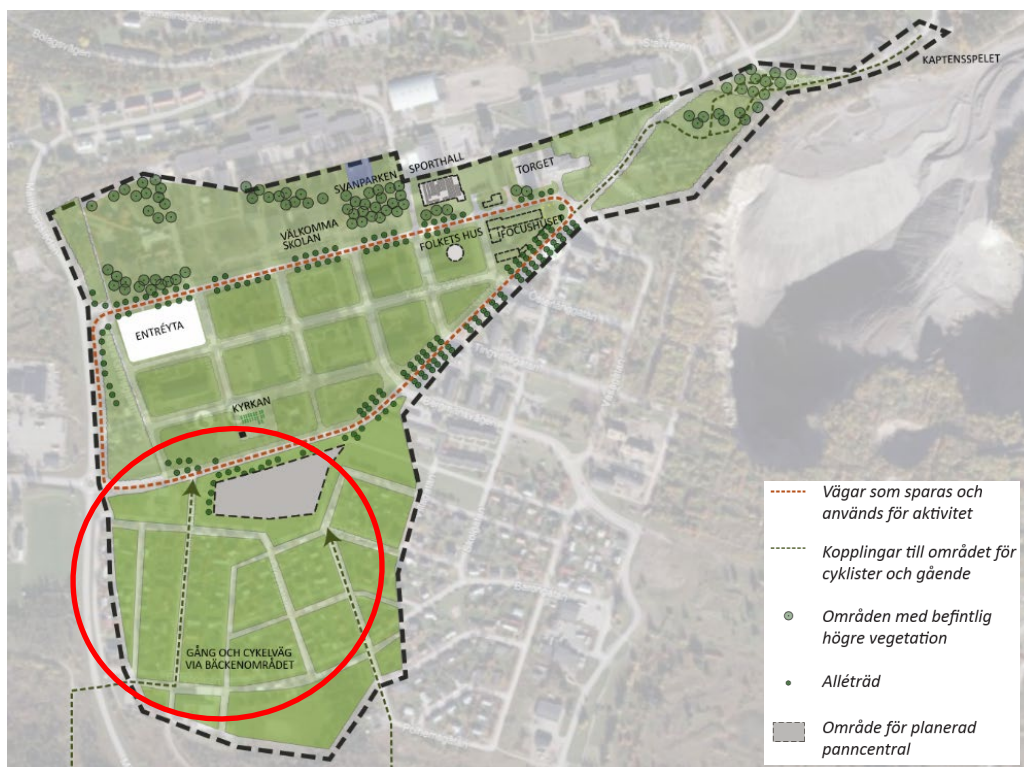
I och med utvecklingen av gruvindustrin i Malmberget kommer två typer av miljözoner att anordnas, en miljözon för succesiv avveckling och en permanent miljözon. Miljözon för succesiv avveckling omfattar områden som kommer att vara belägna inom gruvans rasriskområde, medan miljözon av permanent karaktär omfattar områden utanför gruvans rasriskområde. Planområdet ligger inom den permanenta miljözonen. I figur 10 illustreras staketgränser som succesivt kommer stängla in rasriskområdet öster om aktuell planområdesgräns. Staketprognosen visar att en staketgräns kommer att finnas på den östra sidan av Bäckområdet år 2025.

Figur 10. Illustration över staketprognos. Detaljplanens område är inringat ungefärligt med röd markering. Källa: LKAB

Ett förslag på riktlinjer för utformning för miljözoner i Bäckområdet har utarbetats av Gällivare kommun och LKAB (Tyréns 2019). Med denna som grund har en specifik utformningsplan tagits fram av parterna (AFRY 2020). Utformningsplanen ska ge en tydlig inriktning för anläggandet av miljözonens utformning, belysning och masshantering.

Inom Bäckområdet planeras ängssådd med stort fokus på att skapa miljöer med hög biologisk mångfald med olika naturtyper som tilltalar olika arter. Genom Bäckområdet planeras gång- och cykelväg mot andra delar av miljözonen. I figur 11 visas den planerade miljözonens utformning.

Figur 11. Illustrationskarta över utformning av miljözon. Detaljplanens område är inringat ungefärligt med röd markering. Källa AFRY (2020)

BOSTÄDER OCH VERKSAMHETER

Aktuellt planområde är beläget i sydvästra Malmberget. Området avgränsas av Malmbergsleden och Gällivarevägen i väst och norr samt utav Polhemsgatan och Södra kungsallén i öst samt Bäckens förskola med skogsmark i syd. Planområdet domineras av villabostäder. Viss företagsverksamhet finns i form av fastighetservice och verkstad. I nordvästra delen av området finns en nedlagd bensinstation samt verkstad. I nordöst finns en park. Bäckens förskola mot den södra gränsen av området bedriver verksamhet fram till sommaren 2023. Villorna, förskolan samt gång- och cykelvägarna bidrar till att skapa en mänsklig skala och trygg känsla.

Byggnadskultur och gestaltning

LKAB, Länsstyrelsen och Gällivare kommun har en tillsatt grupp som arbetar för att bevara kulturhistoriskt värdefull bebyggelse från Malmberget. Kulturmiljöanalysen har varit ett vägledande dokument för den fortsatta hanteringen av de byggnader som avses bevaras från Malmberget.

Bäckenområdet är ett renodlat bostadsområde beläget inom den gamla stadsplanen från 1898. Bebyggelsen består numera mest av enbostadshus. I området finns villor och egnahem från första hälften av 1900-talet fram till 1960-talet. Till övervägande del är byggnaderna vända med långsidorna mot gatan, men gavelvända hus förekommer också.

I de äldsta delarna ligger husen närmare gatulinjen och trädgårdarna är större. I de yngre är husen mer indragna och trädgårdarna är mindre. De äldre trähusen är karakteristiska för den tidiga 1900-talsbebyggelsen i Malmberget och har inslag av jugend/nationalromantik. Den yngre arkitekturen är till övervägande delar anonym och inte specifik för Malmberget. Husen har ändå ett visst kulturhistoriskt värde genom sin ålder och representativitet. Undantaget mot det anonyma utgörs av bebyggelsen i kvarteret Kråkan (som är beläget utanför planområdet) samt några andra karaktärsbyggnader. De har ett egenvärde som gör att delar av det kulturhistoriska värdet kan tillvaratas vid en flytt.

Bebyggelsen är ett uttryck för det privata bostadsbyggandet i samhället under tiden fram till 1970. Det är känt att LKAB lämnade stöd till egnahemsbyggandet, men oklart i vilken utsträckning. Kv. Kråkan utgör ett sammanhållet och välbevarat kvarter med byggnader på ostyckade tomter och från ungefär samma tidsepok. De uppfördes på LKABs initiativ och såldes till enskilda med förmånliga lån (Tyréns, 2017).

Figur 12. Utpekade objekt av kulturhistoriskt värde inom planområdet. Detaljplaneområdet syns till vänster om rödmarkerad linje. Källa: Kulturmiljöanalys Tyréns 2017

Villan på Smålandsgatan 6 (nr 112) har flyttats till Nuolajärvi och den tillhörande befintliga ekonomibygnaden har rivits. Ekonomibygnaden kommer att ersättas med en ny byggnad i liknande karaktär för att skapa en helhetsbild då den ursprungliga byggnaden om- och tillbyggts med åren.

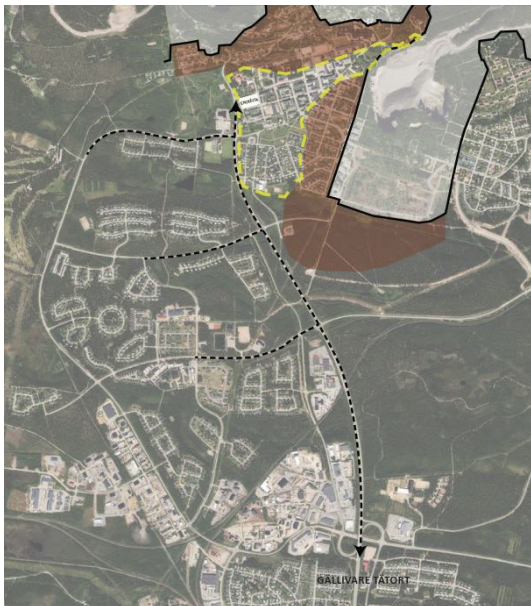
Till Nuolajärvi flyttas många av de kulturhistoriskt viktiga byggnader från Malmberget som annars riskerar att skadas på grund av gruvverksamheten. Tomten ska ges en lämplig utformning. I detaljplan för del av Gällivare 22:24 m.fl. Nuolajärvi

är området för kulturbyggnader väl tilltaget för att möjliggöra lämpliga placeringar och rekonstruktion av tidigare utformning. Placeringen regleras i bygglovet där någon med byggnadsantikvarisk kompetens bör medverka enligt detaljplanen. Mer information om påverkan på kulturmiljö finns även i MKB och under avsnittet *Förenlighet med 3, 4 och 5 kap. miljöbalken.*

TRANSPORTER

Gatunät

Planområdets gatunät är uppdelat enligt en stadsplan med en tydlig kvartersstruktur. Gator inom planområdet och befintliga vägstrukturer kommer användas för sitt nuvarande syfte så länge det är möjligt. Gällivarevägen ska fortsätta att fungera som gata till dess att användningen gruvindustri blir aktuell och i planen regleras det med **[GATA₁]** - *Gata fram till 2026-21-31.*

Figur 13. Vägnät för biltrafik mellan Gällivare och Malmberget. Källa: Tyréns 2019

I och med genomförandet av detaljplanen kommer vägar succesivt stängas av. När miljözonen är färdigställd kommer entré till denna ligga i anslutning till infarten från Malmbergsleden. På denna plats är det också möjligt att parkera. Det kommer att vara möjligt att gå och cykla genom Bäckområdet som ansluter till Kärleksstigen. Fram till år 2035 går det att ta sig in till miljözonen via Polhemsgatan.

Vid ett genomförande av detaljplanen bedöms inte trafikmängden öka utan snarare minska och ändra karaktär. I stället för trafik från boende i området förväntas personer som kommer till platsen vara tillfälliga besökare, förbipasserande eller turister.

Under genomförandetiden kommer gatunätet att trafikeras av tung trafik för rivnings- och markarbete samt anläggande av miljözon. Så länge funktioner inom planområdet är verksamma är det viktigt att säkerställa en säker passage och trafikmiljö för personer som rör sig i området. Övergångsställen bör vara tydligt markerade.

Kollektivtrafik

Kollektivtrafiken blir allt viktigare i takt med att fler funktioner i närheten avvecklas. Av denna anledning bör kollektivtrafiken till både västra och östra Malmberget prioriteras för att möjliggöra en fortsatt god boende- och livsmiljö för de som fortfarande bor kvar i dessa områden.

Lokaltrafiken trafikerar Bäckområdet med en busslinje. Det finns en busshållplats längs Gällivarevägen, vid kyrkan, som är belägen norr om detaljplaneområdet. Gällivarevägen kommer att kunna fortsätta trafikeras, så länge den tillfälliga användningen för gata är gällande.

TEKNISK FÖRSÖRJNING

Vatten och avlopp

Sammantaget kommer alla vatten- och avloppsledningar succesivt kopplas ur allteftersom byggnader rivs. De ledningar som fortsatt kräver åtkomst ska vara kvar i drift tills föreslagen markanvändning blir aktuell.

Eventuell nyanläggning av VA-ledningar kommer att regleras i avtal mellan kommunen och LKAB.

Dagvatten, snöhantering

Bäckområdet ligger inom delavrinningsområde för Bergbäcken (WA62168983), och har statusklassats till måttlig ekologisk status och uppnår ej god kemisk status.

Klimatförändringar kommer sannolikt innebära ökad nederbörd och därmed ett större behov att omhänderta dagvatten. Vid genomförande av planförslaget kan möjligheten till naturlig infiltration minska då området ändras till kvartersmark för gruvindustri, vilket i praktiken innebär att marken kan hårdgöras. I planförslaget planeras dock för anläggande av en miljözon (se avsnitt *Miljözon* under *NATUR OCH MARKFÖRHÅLLANDEN*), vilken möjliggör naturlig infiltration och avvattning inom stora delar av planområdet. Vidare kommer befintlig infrastruktur och bebyggelse i form av bostäder att rivas, vilket bedöms ge ytterligare möjligheter till naturlig infiltration och avvattning. Enligt samarbetsavtalet mellan LKAB och Gällivare kommun kommer rivning att ske oberoende av detaljplanens antagande och dagvattenledningar kommer succesivt kopplas ur allt eftersom boende och

verksamheter i området flyttar. Dagvatten bedöms i huvudsak kunna fördröjas och infiltreras i likhet med dagens situation.

Eftersom miljökonsekvensbeskrivningen visar på låg risk för föroreningar bedöms även möjlig spridning av eventuella föroreningar vid kraftig nederbörd som låg. I enlighet med tillhörande miljökonsekvensbedömning bedöms planförslaget medföra obetydliga konsekvenser kopplat till ytvatten.

Snöröjning kommer att ske i miljözonen i den mån som det behövs.

Energi och elförsörjning

Förvärv pågår löpande med ledningsägare där LKAB står för kostnader för anpassning och avveckling. Allt eftersom fastigheter töms och flyttas i området avvecklas ledningsnät för fjärrvärme. LKAB tar stegvis över äganderätten för den infrastruktur som tas ur drift.

Elnätet i området ägs av Vattenfall och enligt överenskommelse undertecknad 2018 överläts ledningarna till LKAB allt eftersom området töms. Urkopplingar utförs löpande av Vattenfall i samråd med LKAB. LKAB ersätter Vattenfall för de åtgärder och anpassningar som utförs. LKAB ansöker och bekostar upphävande av berörd ledningsrätt inom planområdet.

Tele och opto

Telenätet (kopparnätet) ägs av Telia och förvaltas av Skanova, vilket är under avveckling. Ägare och förvaltare av Kabel-tv-nätet är Skanova. Det finns även optoledningar inom aktuellt planområde. Dessa ledningar kommer att behöva avvecklas. Urkoppling sker löpande allt eftersom planområdet avvecklas. Dessa åtgärder bekostas av LKAB.

Rivningsavfall

Mellan åren 2017–2032 kommer cirka 600 byggnader av olika typ rivas i Malmberget. En prognos för vilka typer av rivningsmaterial samt hur mycket av varje typ som kommer att uppkomma från dessa rivningar har tagits fram. Prognoser baseras på en inventering av husen i Malmberget där 18 typhus har tagits fram baserad på karaktär, exempelvis villa, byggår, putsad fasad, källare och plåttak. För varje typhus har en beräkning på vilka material de bör innehålla tagits fram, som sedan ackumuleras till den totala prognosen.

Respektive avfallsfraktion tas om hand enligt gällande regler, inert material (material som inte förändras fysikaliskt, kemiskt eller biologiskt under lagring) såsom tegel (lera) och betong (sand, sten, grus, cement (kalksten), vatten) lämnas kvar på platsen så långt det är möjligt. Detta görs för att minimera miljöpåverkan från vägtransporter. Återvinning av avfall för anläggningsändamål hanteras via en anmälan enligt miljöbalken.

För att säkerställa att det material som planeras att lämnas på platsen inte är förorenat upprättas en provtagningsplan av typhus som provtagning kommer att ske efter. Påträffas betong som innehåller föroreningar över acceptabla halter omhändertas detta enligt gällande miljölöslöshetslagstiftning.

Farligt avfall ska utsorteras från övrigt avfall. Kontakt ska tas av LKAB med miljö-, bygg-, och räddningsförvaltningen för vidare diskussion om hur hanteringen ska ske av eventuella föroreningar i området.

Utöver detta regleras hantering av avfall i 2 kap. (de allmänna hänsynsreglerna) och i 15 kap. (hantering av avfall) miljöbalken.

RISKER OCH STÖRNINGAR

Sociala konsekvenser

Planen bedöms medföra stora sociala konsekvenser av negativ karaktär och lämnar få invånare oberörda. Planens genomförande innebär stora negativa konsekvenser när flytt och rivning sker och i den efterföljande etableringsprocessen men på längre sikt när nya samhällsstrukturer har vuxit fram kan konsekvenserna bli mindre påtagliga.

Etablerandet av en miljözon samt utförlig gestaltning och dokumentation av platsen bedöms mildra de negativa konsekvenser som ett genomförande av detaljplanen har på de sociala konsekvenserna. Mer utförlig information gällande sociala aspekter går att läsa i tillhörande miljökonsekvensbeskrivning.

Hänsyn till människor som rör sig i området

En stor del av anledningen till markanvändningens omvandling från bostadsområde till gruvindustriområde är att människor riskerar att utsättas för störningar som överskrider miljövillkoren eller på annat sätt gör det olämpligt att bo på områdena.

Avvecklingen kan skapa en nedsatt trygghetskänsla för dem som bor kvar i anslutning till planområdet. Under tiden när husen rivs kommer det förekomma buller och damning vilket innebär att området stängs av och att arbete bara får ske under vissa tider på dygnet. Rivningsarbete utförs av entreprenörer, transporter av rivningsmaterial bör planeras så de orsakar så lite olägenheter som möjligt uppkommer. I samband med avveckling av byggnader i Malmberget hanteras buller från arbetsplatser utifrån Naturvårdsverkets allmänna råd om buller från byggplatser (NFS 2004:15). I denna ges vägledning om skyddsåtgärder, bullermätningar, begränsningar och försiktighetsmått vad gäller störning av buller till omgivningen under avvecklingstiden. En åtgärd i detta är att entreprenören utreder transportvägar och lämplig instängsling inför varje rivningsentreprenad. LKAB köper och river hus kontinuerligt i området även innan detaljplanen vunnit laga kraft. Hänsyn till boende i området regleras därför främst genom rivningslov. LKAB har förvärvat cirka 99% av husen i Bäckområdet (2023). Boende som finns kvar i planområdet och planområdets omnejd när genomförandet påbörjas kan även komma att utsättas för

tillfälliga störningar för byggnation av panncentralen och transporter under genomförandet av detaljplanen och under anläggandet av miljözonen. Störningar från gruvverksamheten fortgår enligt ramar för villkoret för verksamheten för de som vistas i miljözonen när den färdigställts.

Bäckenområdet är det sista området att avvecklas i enlighet med avvecklingsplanen för Malmberget. Intill Bäckenområdet finns bostadsområdet Mosebacke som inte kommer att avvecklas. Mosebacke och planområdet avskiljs med väg, natur och fotbollsplaner, det är utifrån detta ett begränsat antal boende och verksamheter som kan komma att påverkas av rivningsarbetet. Det är dock viktigt att hänsyn tas till de som eventuellt fortfarande bor kvar i området under rivningsarbetet. Enligt avtal mellan LKAB och Gällivare kommun 2016 kan Bäckskolan bedriva sin verksamhet fram till 2030-01-01. Verksamheten kommer däremot att upphöra sommaren 2023. Det är viktigt att beakta rörelsefriheten för barn och vuxna under rivningsarbetet för att vidhålla tryggheten inom området. Detta kan uppnås genom att exempelvis behålla vägar intakta och fria från rivningsfordon så långt som möjligt.

I planområdets nordöstra del ska den befintliga parken finnas kvar fram till 2024-12-31, detta regleras med den tillfälliga användningen **[PARK₁]** - park. Därefter regleras **[J₁]** – *gruvindustri*, med en byggrätt om 3000 m² BYA **[e₁]**. Avsikten med byggrätten är att möjliggöra för en panncentral till gruvan. Den nuvarande parken kommer därmed att försvinna och framkomligheten begränsas. Detta kompenseras dock med att resterande del av planområdet omvandlas till miljözon där byggnader och tekniska anläggningar endast får uppföras för miljözonens syfte.

Mätning av markpåverkan ska genomföras av LKAB minst fyra gånger per år. Efter varje genomförd mätning ska resultaten redovisas till tillsynsmyndigheten inom sex veckor från genomförd mätning. Tillsynsmyndigheten får, om det föreligger särskilda skäl, på begäran av bolaget medge undantag för enskilda fastigheter beträffande begränsningsvärdena.

Seismiska störningar

Vad gäller seismiska störningar (jordskalv) har LKAB tagit ansvar för att innehålla miljövillkoren för verksamheten och har under perioder kraftigt begränsat brytningen i malmkroppen Printzsköld då de seismiska händelserna har varit stora.

LKAB ska verka för att bostäder som utsätts för upprepade vibrationer, till följd av seismisk aktivitet, som överskrider 6 mm/s dagtid (kl. 07.00-22.00) och 3 mm/s nattetid (kl. 22.00–07.00) avvecklas. Bolaget ska löpande informera tillsynsmyndigheten, Gällivare kommun och allmänheten i Malmberget och Koskullskulle om inträffade seismiska händelser samt om mätresultat från vibrationsmätningar vid inträffade seismiska händelser.

Risk för ras och skred

De vibrationsnivåer som uppstår vid sprängning bedöms ligga inom gällande villkor. De vibrationer som uppstår till följd av rörelser i berget när det spricker upp och rasar, så kallade seismiska händelser, kommer att öka något till följd av ökat brytningsdjup.

Höga vattenstånd och översvämningar

Vad gäller berggrundens genomsläpplighet avtar den med djupet eftersom sprickigheten avtar. Dock kommer vid fördjupad brytning större ytor friläggas som vatten kan tränga in genom och dessutom kan även nya vattenfyllda sprickor öppnas. Mängd vatten som läcker in i gruvan förväntas därför öka. I Malmberget pågår idag brytning på olika djup inom flera närliggande malmkroppar vilket tillsammans påverkar grundvattenströmningar i berget och det totala påverkansområdet. Detta är ett händelseförlopp som följer av redan tillståndsgiven verksamhet. Den samlade verksamheten vid LKAB i Malmberget bedrivs med stöd av det grundtillstånd som meddelades av Mark-och miljödomstolen 2007-12-11, mål nummer M 2090-06.

GENOMFÖRANDEFRÅGOR

ORGANISATORISKA FRÅGOR

Tidplan

Detaljplanen handläggs med utökat planförfarande enligt 5 kap. 7 § plan- och bygglagen. Tidplanen är preliminär.

Samråd: september 2023

Granskning: december 2023

Antagande: sommaren 2024

Området kommer efter succesivt rivande av bebyggelsen bli ett strövområde med ängsliknande karaktär.

Genomförandetid

Detaljplanens genomförandetid är tio (10) år från det att planen fått laga kraft.

Avtal

I samarbetsavtalet mellan Gällivare kommun och LKAB har frågor rörande bland annat förvärv av fastigheter, omvandlingsprocessen, detaljplaneåtgärder, och kulturbyggnader reglerats.

De övriga åtgärder som föranleds med avseende på genomförandet av detaljplanen kommer att regleras i ett etappgenomförandeavtal mellan Gällivare kommun och LKAB. I detta regleras att LKAB bekostar åtgärder som uppkommer vid ett plangenomförande, så som anläggning av miljözon samt avveckling eller anläggande av infrastruktur.

Ansvarsfördelning och huvudmannaskap

LKAB ansvarar för genomförandet av detaljplanen.

Gällivare kommun ansvarar för framtagandet av detaljplanen som möjliggör att området ska kunna omvandlas till industriområde.

Detaljplanen reglerar allmän platsmark [**GATA₁**] fram till 2026-12-31 och [**PARK₁**] fram till 2024-12-31. Huvudmannaskapet för GATA och PARK är kommunalt [**a₁**]. När användning för [**J₁**] - *gruvindustri* inträder är huvudmannaskapet enskilt för kvartersmark.

Villkor för lov

Detaljplanen reglerar ett förbud mot upplag för gruvindustrin. Tillfälliga upplag för

rivning och markarbeten får förekomma under genomförandetiden. Dock är dessa inte undantagna för lov utan måste samrådats med miljöenhet på Gällivare kommun.

EKONOMISKA FRÅGOR

Planekonomi

LKAB bekostar upprättandet samt genomförandet av detaljplanen. Eventuell flytt och nyanläggning av ledningar bekostas av LKAB. LKAB bekostar samtliga åtgärder för förvaltning av miljözoner fram till år 2032.

Inlösen och ersättningar

LKAB strävar efter att träffa överenskommelser gällande förvärv för samtliga fastigheter innan planens antagande. Dialog förs mellan LKAB och kvarvarande fastighetsägare i syfte att träffa överenskommelser i ersättningsfrågor och förvärv av fastigheter. För området gäller de ersättningsprinciper som presenteras nedan.

Ersättningsprinciper

LKAB har tagit fram ersättningsprinciper som utgör grunden för överenskommelser mellan berörda sak- och fastighetsägare och LKAB. Sakägargrupperna utgörs av fastighetsägare, innehavare av bostadsrätter, hyresgäster och näringsidkare. Detta gäller även föreningar och organisationer.

Förvärv sker enligt Tidplan för köp och flytt som finns på LKAB:s hemsida. Enligt planen ska fastighetsägaren bli kontaktad och får ett erbjudande enligt gällande ersättningsregler (se nedan) under det år som är markerat som köp.

Till fastighetsägare avser LKAB att i första hand erbjuda en ersättningsfastighet för den fastighet LKAB behöver förvärva och i andra hand en ekonomisk kompensation baserat på marknadsvärdet plus 25 %. Marknadsvärdet bedöms såsom att fastigheten var placerad i Gällivare.

Till bostadsrättsägare ges ekonomisk kompensation i form av marknadsvärdet för en nyproducerad bostadsrätt i Malmfälten.

Till hyresgäster erbjuds en trappning av hyran i en ny lägenhet. Första året betalar hyresgästen sin nuvarande hyra, sedan trappas den stegvis upp under de 7 följande åren, år 9 betalar hyresgästen bostadens ordinarie hyra. Hyresgäster får även betalt för flytten.

Näringsidkare får betalt för sin flytt och för eventuellt bortfall av resultat. I det fall de är fastighetsägare gäller även samma princip som för andra fastighetsägare.

I de fall där frivilliga överenskommelser med fastighetsägare inte träffas kan LKAB ansöka om markanvisning hos Bergsstaten för att få åtkomst till marken. Markanvisning prövas i en förrättning där ersättningen bestäms efter expropriationslagen. Det är Bergsstaten som utför förrättningen och bestämmer ersättningen.

FASTIGHETSÄTTSLIGA FRÅGOR OCH KONSEKVENSER

Konsekvenser för enskilda sakägare

I dagsläget har LKAB förvärvat cirka 99% av fastigheterna inom planområdet. Dialog förs mellan LKAB och kvarvarande fastighetsägare i syfte att träffa överenskommelser i ersättningsfrågor och förvärv av fastigheter.

Fastighetsbildning

Avsikten är att genom fastighetsreglering tillföra marken (samtliga fastigheter) till LKAB:s industrifastighet, Robsam 1:1. Tomtindelningsbestämmelser har upphävts i ett separat ärende.

I och med fastighetsbildningen kan servitut som ledningsrätter och gemensamhetsanläggningar komma att omprövas eller upphävas alternativt per automatik komma att upphöra att gälla på grund av att rättigheten blir obehövlig på grund av andra fastighetsbildningsåtgärder.

LKAB ansöker och bekostar nödvändig fastighetsbildning för genomförandet av detaljplanen.

Fjällripan 23	Malmberget 8:17	Ritaren 13
Robsam 1:1	Snickaren 15	

Tabell 15: Förteckning över berörda fastigheter. Källa: Gällivare kommun

Ledningar, servitut

Generellt gäller, att servitut och ledningsrätter som finns på de fastigheter som berörs av detaljplanen, förs över till LKAB:s gruvfastighet Robsam 1:1 i samband med fastighetsreglering. En bedömning görs samtidigt om behov av servitut och ledningsrätter kvarstår inom den nya fastigheten. Beroende på typ kan detta se olika ut. LKAB ansöker och bekostar upphävandet av ledningsrätter inom planområdet. Vägservitut blir upphävda om behovet inte kvarstår efter reglering. Inom området finns ledningsrätt för fjärrvärmeledning, dessa ledningar kommer succesivt urkopplas. Ledningsrätten kommer att bli obehövlig på grund av fastighetsbildningsåtgärder.

Elnätet i området ägs av Vattenfall och enligt överenskommelse undertecknad 2018 överläts ledningarna till LKAB allt eftersom området töms. Urkopplingar utförs löpande av Vattenfall i samråd med LKAB. LKAB ersätter Vattenfall för de åtgärder och anpassningar som utförs. Vattenfall eldistribution har en ledningsrätt genom planområdet. Vattenfall kommer att ansöka om upphävande av ledningsrätten för sträckan inom planområdet.

Befintliga elnätanläggningar måste hållas tillgängliga under alla skeenden av plangenomförandet. Ledningar som är i drift och som inte är reglerade med LKAB får inte inhägnas. Vid eventuella schaktningsarbeten skall kabelutsättning begäras.

Den succesiva avvecklingen av planområdet kan innebära att de som bor kvar kan temporärt få försämrade dricksvattenkvalitet på grund av mindre omsättning i ledningsnätet. LKAB och Gällivare kommun har en gemensam avvecklingsplan för vatten- och avlopp i Malmberget där dricksvattenfrågan hanteras och åtgärder sätts in vid behov.

Ersättningsområden

Ersättningsområden för boende i Bäckområdet är i första hand Repisvaara.

KONSEKVENSER AV PLANENS GENOMFÖRANDE ALLMÄNNA OCH ENSKILDA INTRESSEN

Det allmänna intresset i aktuell detaljplan är riksintresset för fyndigheter och mineraler och riksintresse för kulturmiljö samt riksintresse för totalförsvaret. De enskilda intressena som påverkas genom ett genomförande av planen utgörs främst av en god boendemiljö och sociala aspekter såsom möjligheter till rekreation och utbud av service samt platsens identitet. Gällivare kommuns samlade bedömning är att det allmänna intresset för mineraler och den pågående gruvverksamheten ska ges företräde i aktuell detaljplan.

Miljövillkoren med uppsatta gränsvärden för gruvverksamheten utgör skäl till att ändra markanvändningen inom planområdet till industriändamål. Idag riskerar gränsvärdena i miljövillkoren att överskridas vilket betyder att markanvändning för bostäder inte är lämpligt.

Bostadsförsörjningen ses som ett allmänt intresse. Nya områden i Gällivare har tagits fram som ersättningsområden för de fastighetsägare och sakägare som påverkas av planändringen.

KOMMUNENS HÅLLBARHETSMÅL OCH STRATEGIER

Kommunens hållbarhetsmål omfattar social-, ekologisk och ekonomisk hållbarhet. Hållbarhetsmålen är den samlade viljeinriktningen för att nå kommunens vision ”En arktisk småstad i världsklass”. Målen baseras på de nationella miljömålen och utgör Gällivare kommuns prioriteringar för den fysiska planeringen. Utifrån dessa mål har kommunen tagit fram fyra strategier. Konsekvenser av planens genomförande i förhållande till dessa strategier redogörs nedan under respektive rubrik. Dock har enbart; *Hållbara livsmiljöer och klimatanpassad och levande utomhusmiljö* och *Hållbara transporter* konsekvensbeskrivits då detaljplanen anses beröra dessa mest påtagligt.

Hållbara livsmiljöer och klimatanpassad och levande utomhusmiljö

Ovanstående strategi, klimatanpassad och levande utomhusmiljö handlar särskilt om människans möjlighet att ta del av och vistas i det offentliga rummet. Den pågående samhällsomvandlingen som sker i Malmberget berör befolkningen på ett sätt som är svårt att undvika. Boende i området behöver flytta från sin bostad. Genom detta tvingas värdefulla samlingsplatser flyttas till andra områden.

Ingreppet i Malmberget är stort och det visuella intrycket kommer att förändras påtagligt. Planförslaget innebär att befintlig bebyggelse inom planområdet ska rivas. Ett genomförande av detaljplanen bedöms särskilt medföra sociala konsekvenser som kommer påverka alla invånare i Malmberget när stadsdelen succesivt rivs.

Aktuellt planområde som miljözon kommer att utgöras av äng med fokus på biologisk mångfald, med cykel och- gångväg mot centrala Malmberget. Olika installationer som föreställer platser, torg och särskild belysning kommer att finnas utanför aktuellt planområde, i de centrala delarna av Malmberget.

Hållbara transporter

Gällivare kommun har som målsättning att gående, cyklister, trafikanter med spark, skidor, skoter eller de som åker kollektivt ska prioriteras i den framtida planeringen. Det ska även planeras säkra miljöer som är tillgängliga för alla, såsom välutformade stråk samt gång- och cykelvägar. I gestaltningen av den permanenta miljözonen som ska etableras på aktuellt planområde har detta särskilt beaktats.

REFERENSER

Avvecklingsplan Malmberget. LKAB (2017)

Avvecklingsplan Malmberget. LKAB (2022)

Deldom - Mål nr M 2090-06. Umeå tingsrätt. Mark- och miljödomstolen. 2015-05-19.

Fördjupad översiktsplan för Gällivare, Malmberget och Koskullskulle 2014 – 2032.

Antagen av KF 2014-05-19.

Kulturmiljöanalys för Malmberget. Tyréns (2017)

Miljözoner västra Malmberget. Tyréns (2019)

AFRY & Light Bureau (2020) Utformningsplan för miljözoner Malmberget

Samarbetsavtal Gällivare kommun och Loussavaara-Kiirunavaara AB. 10 april 2012.

Avtal avvecklingslokaler Gällivare kommun och Loussavaara-Kiirunavaara AB. 7 november 2016.

BILAGOR

Miljökonsekvensbeskrivning – Detaljplan för panncentral inom Bäcknområdet, kvarteret Snickaren, Målaren, Ritaren, Fjällgåsen, Fjällripan m.fl.

MEDVERKANDE

Tjänstemän

I samband med planarbetet har kommunens tjänstemän från Samhällsbyggnads- och teknikförvaltningen medverkat.

Sofie Rynbäck, plansamordnare Gällivare kommun

Marcus Zetterqvist, planeringschef Gällivare kommun

Konsulter

Sweco, Umeå

Birger Gustafsson, landskapsarkitekt

Emelie Sjöström, planarkitekt

Patrik Gredemyr, planarkitekt

Samhällsbyggnads- och teknikförvaltningen, 2024-04-22

Nina Eliasson, förvaltningschef

Samhällsbyggnads- och teknikförvaltningen

Gällivare kommun